

Novák Zoltán Vermes Ádám
Párt és rendszer
Helyzetkép az önkormányzati
választás után

Bevezetés

2019 októberében – az előrejelzésekhez képest – váratlan fejlemény következett be Magyarországon: az ellenzéki pártok alkotta szövetség látványosan teret nyert, a Fidesz pedig látványosan teret veszített. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a Magyarországon 2010 óta létező „Nemzeti Együttműködés Rendszere” összeomlott volna. Azt azonban igen, hogy a kormánykoalíció pártjai egyértelmű jelzést kaptak: az általuk folytatott politika bizonyos határponthoz érkezett, és ha a Fidesz nem akar kellemetlen meglepetést magának 2022-ben, akkor változtatnia kell.

A választások óta mindössze három hét telt el. A távlat kicsi. A kialakult helyzet azonban van annyira izgalmas, hogy mégis megpróbálkozzunk meghosszabbítani a választáson tapasztalt trendet, és ha óvatosan is, de következtetéseket vonunk le. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a történeknek vannak és lesznek következményei – s itt nem feltétlen a Borkai-ügyre vagy más

hasznos horderejű dologra gondolunk. Hanem sokkal inkább arra, hogy október 13-ának lesznek hatásai magára a pártrendszerre is.

Az alábbi tanulmányban abból indulunk ki, hogy az eddig bombabiztosnak tűnő domináns pártrendszerben változások következnek majd be. Az nyilván merész következtetés lenne, hogy az októberi önkormányzati választás után véget ér a domináns pártrendszer, ám lehetőségként mégis felvethetjük. Ma ugyanis kevésbé tartjuk valószínűtlennek, mint október előtt, hogy a magyar politikában ismét visszatérhetünk a korábban létező duális rendszerhez.

Voltaképp az egész pártrendszer mozgásiránya izgat minket, de ahhoz, hogy erről bármit is mondhassunk, előbb az alkotóelemekről, kormánypártokról és ellenzékéről kell beszélnünk. A kormányoldal nyilván nem szívesen „lépne vissza” és adná fel domináns párti szerepét, de elég megújulóképeség van-e benne ahhoz, hogy az ellenzék korábban nem látott dinamikájú pólusképző innovációját elfojtsa?

Tanulmányunk első részében a kormányoldal helyzetét vázoljuk fel a választások után. Aztán, a második részben megnézzük, hogy milyen módon kamatoztathatja az ellenzék az októberben számára sikert hozó választás tapasztalatait. Végül a harmadik részben térünk a már jelzett alapkérdésre: vajon október 13-a eredményeképpen módosulhat-e a pártrendszer, vagy az önkormányzati választásnak ilyen horderejű hatása nincs.

Az erőtér terének ereje

A kormányoldal útelágazáshoz érkezett idén ősszel. Persze nem arról van szó, hogy az ellenzék olyan átütő eredményt ért el a helyhatósági választáson, amely megrengette a NER-t, pusztán csak arról, hogy néhány folyamat elért abba a fázisba, hogy már a hatalmpolitikai erőviszonyok szintjén is képes megmutatkozni. Ilyen értelemben a választás egy pillanattfelvétel, amelyben megmutatkozik a két oldal mozgásának iránya, valamint ebben az irányban rejlő lehetőségek és korlátok. De először is nézzük, melyek azok a folyamatok, amelyek ehhez az eredményhez vezettek.

A Jobbik pozícióváltása első körben a centrális erőtér szimmetriáját borította fel, a párt meggyengülése pedig az ellenzék tömbösödése előtti akadályok egyikét gördítette el az útból. Egy másik akadály az LMP válságával és eljelentéktelenedésével hárult el. Ez volt az a két párt, amelyik az elmúlt évtizedben szinte mindig bojkottálta az összefogás-kísérleteket, mivel mindig fontosabbnak tartotta a pártépítést és a saját irányvonal felmutatását a kormányváltásnál. Újabb akadály hárult el azáltal, hogy az ellenzék – fáziskéséssel ugyan, de – rátalált az előválasztás intézményére, mely a kibeszélésekkel tarkított konfliktusos háttéralkuk helyett nyilvánossá tette a jelölt kiválasztásának folyamatát, ezzel erősítve annak legitimitását és ismertségét. Mindezek együtt lehetővé tették, hogy a legtöbb kormánypárti polgármesterjelölttel szemben csak egyetlen

ellenzéki jelölt induljon, ez pedig a városokban sok helyen átrajzolta az erőviszonyokat.

Ha megvizsgáljuk akár a tavalyi, akár a 2014-es országgyűlési választások választókerületeit, ott is azzal találkozunk, hogy ha az összes ellenzéki jelölt szavazatát összeadjuk, akkor ez sok esetben meghaladja a kormánypárti jelöltre leadott szavazatok számát; csak hogy az elemzők többsége arra hívta fel a figyelmet, hogy nem lehet automatikusan összeadni az ellenzéki szavazatokat. Nos, az idei őszi tanulsága, hogy de, igenis lehetséges. Pontosabban az derült ki, hogy ha valóban egy kihívóra szűkül az ellenzéki térfél, akkor a potenciális jelölt képes lehet akkumulálni a kormányellenes szavazatokat. Általában három érvet szoktak felhozni az ellenzéki szavazataggregáció ellen: [a] az ellenzéki pártok ideológiai diverzitása, [b] a DK (konkrétan Gyurcsány) és az MSZP taszítóereje, [c] az ellenzéki pártok közötti generációs szakadék. Úgy tűnik, hogy mindhárom tényező megfelelő koordináció esetén áthidalható vagy kompenzálható (a duális választási alternatíva bevonz annyi plusz szavazót, amennyit a fenti tényezők kiszorítanak), és ez merőben új helyzetet teremt a kormányoldal számára, hisz ez esetben a választási matematika erősen kiegyenlítetté teszi a versenyt.

Centrális restauráció

- info@meltanyossag.hu
- www.meltanyossag.hu
- 0630-311-1701
- 1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.

Azzal, hogy már nincs egy erős radikális párt a jobbszélen, a Fidesz optikailag jobbra tolódott, azzal pedig, hogy az ellenzék képes egységesen fellépni és sikereket elérni, a (legyőzhetetlen) domináns kormánypárt toposza is sérül. A NER a legfontosabb talapzatát veszítette el, a centrális erőteret, amely sokáig biztosította számára a biztos győzelem modelljét. Nincs arról szó, hogy a magyar pártrendszer hatalmas lépést tett volna a duális rendszer felé, az még igencsak messze van, de legalább ugyanilyen messzire kerültünk a Fidesz számára oly kényelmes centrális erőter szisztémájától is. A centrumtalan erőértelenség állapotában a kormányoldal számára az első és legfontosabb feladat, hogy el kell döntenie, hogy megkísérli restaurálni a centrális erőteret, vagy alkalmazkodik az új helyzethez, és új alapokra helyezi politikáját. Előbbi nem igényel különösebb innovációt, utóbbi viszont annál inkább.

Ezt a döntést csak akkor odázhatja el, ha a közel-keleti helyzet úgy alakul – erre most van némi esély –, hogy komolyabb menekülthullám indul el a Balkánon keresztül, Magyarország felé. Ebben az esetben az ellangyosodó migrációs narratíva felmelegítésével a Fidesz ki tudja fogni a szelet az ellenzék vitorlájából (az ellenzéknek mindmáig nincs versenyképes válasza erre a tematizációs mintára).

Ha ez elmarad, akkor viszont döntenie kell, és ha az esetleges restauráció mellett dönt a miniszterelnök, akkor nem lesz könnyű dolga, még akkor sem, ha a feladat megoldóképlete rendkívül egyszerű: egyrészt a radikális jobboldalnak kell megerősödni (ez

praktikusan a Mi Hazánk Mozgalom megerősödését/megerősítését jelentené), másrészt az ellenzék defragmentációját kellene megállítani, tehát az ellenzéki együttműködést kell aláásni. Voltaképpen egyik sem lehetetlen feladat, és meg is van a kellő erőforrás és eszközrendszer ennek végrehajtására, de ennek a vállalkozásnak semmi nem garantálja a sikerét, még úgy sem, hogy a magyar pártrendszert történelmi inerciális erők mozdítják újra és újra a domináns pártrendszer felé. Könnyen lehet, hogy ezeket a mozgásokat nem lehet egyoldalúan befolyásolni, csak meglovagolni. Lehet, hogy a Fidesz mégis megkísérli ezt a manővert, ezzel viszont azt kockáztatja, hogy miközben az energiáinak és erőforrásainak nagy részét a restaurációra fordítja, elszalasztja azt a megújulási esélyt, amely biztosíthatja hatalmon maradását 2022-ben.

A konszolidáció kultúrája vagy a kultúrharc rekultivációja

Ha lemond a restauráció kísérletéről, akkor alapvetően két út közül választhat Orbán Viktor: vagy megpróbálja konszolidálni rendszerét, rend, béke, nyugodt építkezés ígéretével békejobbot nyújtva (ha nem is az ellenzéki pártoknak, de) az ellenzéki szavazóknak; vagy megpróbálja az európai színtérre pozícionált kulturális ellenforradalmat hazahozni, és az (eddig jelentéktelensége miatt elhanyagolt) ellenzékét megkísérli beemelni ebbe az ellenségkép-konstrukcióba – afféle kulturális helytartóként/kollaboránsként bemutatva képviselőit. Az idei tusványosi beszédben ugyanis a

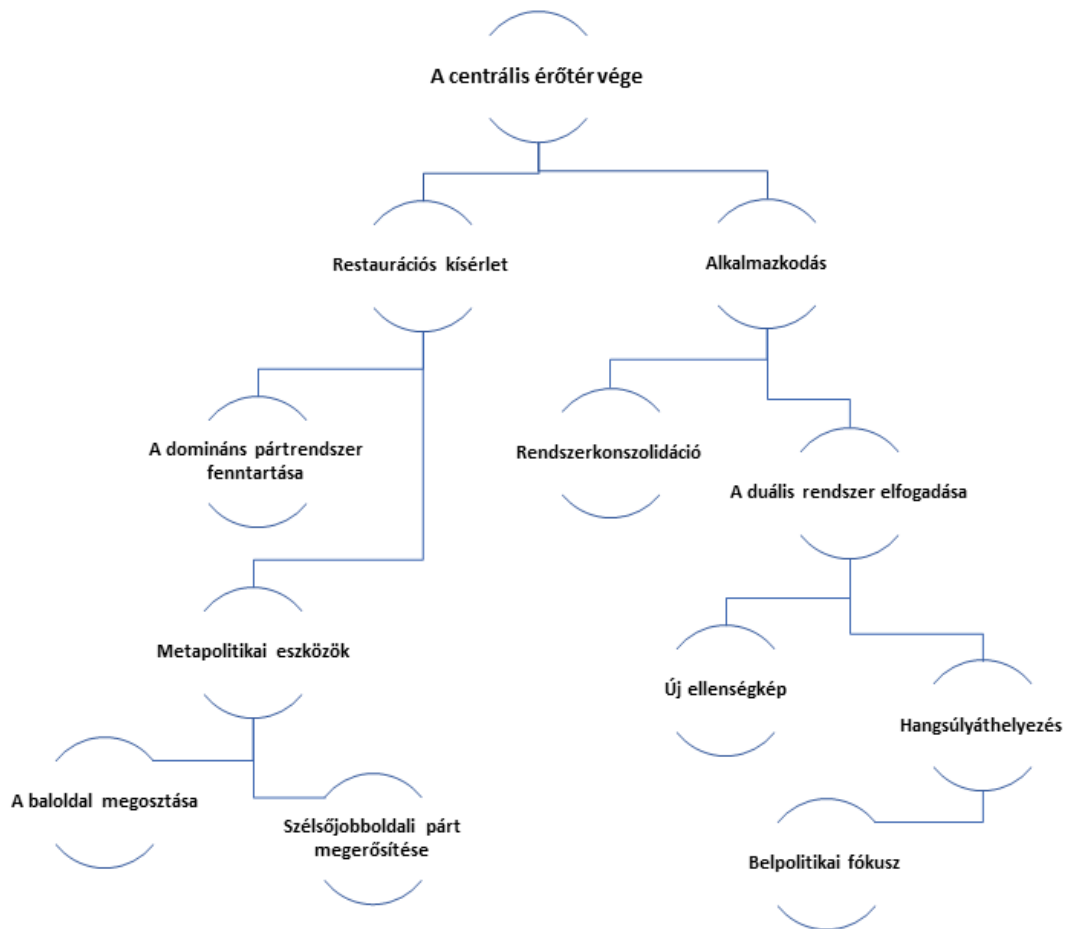
miniszterelnök nem kisebb nemzedéki vállalást tett, minthogy megpróbálja elsöpörni azt a kulturális hagyatékot, amit a 68-as generáció maga mögött hagyott, minden olyan értéket fel akar emelni, meg akar őrizni, "amit a liberálisok elhanyagolnak, elfelejtenek és megvetnek". Ezt tartotta a következő 15 év legfontosabb feladatának a miniszterelnök, konkrétan az európai korszellemnek üzent hadat.

Ha a kultúrharc útját választja, akkor kétfrontos háborúra vállalkozik (külföldön és belföldön), miközben a centrális erőter borulása Orbán külföldi pozíciójára is kihat. A miniszterelnök kiélezett berlini és brüsszeli tárgyalásai során három adu volt a kezében (ebből kettő a centrális erőterből adódott): az egyik a Jobbik volt (melynek megerősödésétől, hatalomra jutásától valóban rettegett a Nyugat). Orbán előszeretettel használta Jobbikot mint mumust, azzal riogatva az európai vezetőket, hogy ha a Fidesz bukik akkor jön a Jobbik-kormány. A másik kezével a miniszterelnök a viszálykodó, egymást gáncsolgató magyar ellenzékre mutogatott, belengetve, hogy az ellenzék visszatéréseivel a kormányválságok, a miniszterelnök-váltások, be nem tartott kritériumok, IMF-hitelek és mentőcsomagok korszaka térne vissza – tehát az instabilitás. Ha lenne harmadik keze a miniszterelnöknek, akkor az folyamatosan Görögországra mutatott volna; lehet hogy a magyar kormány módszerei unortodoxak (szinte minden téren), de az ország helyzete stabil, nem szorul több körben mentőcsomagokra, és ez a világgazdasági válság második és harmadik hullámának időszakában igencsak hatásos érvnek számított.

Most, hogy a Jobbik már nem okoz Nyugaton különösebb riadalmat, az ellenzék pedig kellően távolról szemlélve, bizonyos fénytörésben már-már a kormányzókéesség látszatát keltheti, a görög válság emléke is egyre halványodik, Orbán Viktor ütőkártyák nélkül maradt, és az európai szintéren folyamatos defenzívába szorul.

Budapest elvesztése abban az értelemben kényes helyzetet teremtett, hogy ha frontálisan támad Orbán Karácsonyra, azzal egyrészt maga mellé emeli a főpolgármestert, másrészt még jobban elidegenítheti a fővárosi szavazókat. A kerülőutak is kockázatosak, mert a kétharmados törvényhozásnak megvan minden lehetősége arra, hogy kiüresítse és ellehetetlenítse a budapesti vezetést, de valószínűleg ez is fordítva sülne el. Tehát az európai helyzet és Budapest elvesztéséből fakadó szituáció is a konszolidációs alternatíva felé löki a miniszterelnököt, ugyanakkor a magyar jobboldalnak eléggé stabil meggyőződése és pregnáns tapasztalata, hogy Orbánnak a harc áll jól; a küzdelemben teljesedik ki karizmája, a konszolidációs szerepkészlet viszont beleszürkítené őt a mezőnybe. Hogy végül melyik nyomás vagy meggyőződés érvényesül, tehát a kormányoldal a konszolidáció vagy a kultúrforradalom útjára lép, az az elkövetkező szűk fél évben mindenképp el fog dőlni.

A restauráció lehetősége a domináns pártrendszer magnetikája miatt meglehetősen vonzó alternatíva a kormányoldal számára, hisz ez a felállás garantált győzelmet jelentett az elmúlt tíz évben. De a restauráció csak a tendenciák megfordításával lehetséges, ezt viszont csak metapolitikai eszközökkel képes biztosítani, tehát be kell avatkozni más pártok életébe. Ez praktikusán egy szélsőjobboldali párt felemelését (megközelítőleg az egykori Jobbik szintjére), és az

ellenzék megosztását jelenti – de mindez nem kevés kockázattal jár. Az egyik ilyen kockázati tényező, hogy ha a kormány ezt az utat választja, elmulasztja az önkorrekciós kísérlet lehetőségét. Ez a választói visszajelzés tulajdonképpen éppen időben érkezett ahhoz, hogy a kormányoldal egy átgondolt irányváltást hajtson végre 2022-ig. Bár sok racionális érv szól amellett, hogy a kormány az alkalmazkodás útjára lépve megpróbálja konszolidálni saját rendszerét, minden attól függ, mit azonosít nagyobb kockázatnak, az erőtér elvesztését vagy a konszolidáció lehetőségének elszalasztását.

A feltámadott ellenzék

Az önkormányzati választások kapcsán több, egymással versengő diskurzus is megjelent az eredmények értelmezéséről. Az ellenzék sikerét hirdető értelmezést alapvetően az támasztotta alá, hogy az ellenzék kifejezetten jól szerepelt a fővárosban, ennek pedig szimbolikus jelentősége volt az egész választásra nézve is. A kormányzati értelmezés azonban rámutatott arra, hogy a vidéki kistélepüléseken, illetve ezzel összhangban a megyei közgyűlésekben továbbra is megkérdőjelezhetetlen a Fidesz dominanciája, amely egy országgyűlési választáson továbbra is biztosíthatja a kormánypártok győzelmét. Elemzésünk második részében annak szeretnénk utánajárni, hogy ebből a sikeresnek mondható kampányból milyen következtetések vonhatóak le a 2022-es országgyűlési választásokra való felkészülés, illetve a

pártrendszer mozgásirányával kapcsolatban, melynek kapcsán a fő kérdés az, hogy mennyire képes az ellenzék a kormánypártok egyenrangú ellenpólusává válni.

Lehetőség egy kétpólusú rendszer kialakítására

Az ellenzék egy jelentős politikai fegyver szerzett azáltal, hogy az elhódított önkormányzatokban teljes átvilágítást tarthatnak, és a korrupciógyanús eseteket a nyilvánosság elé tárhatják, ezzel tovább gyengítve a Fidesz renoméját a nem elkötelezett választók szemében. Ez egy kulcsfontosságú lépés lehet ahhoz, hogy az ellenzék a maga oldalára tudja állítani a Fideszből kiábrándult választókat is. De ez önmagában nem elég, az is kell, hogy olyan politikai ígéreteket fogalmazzon meg, amelyek az emberek mindennapi problémáival kapcsolatosak (ld. kitchen table issues fogalmát az USA-ban), mivel azt látjuk, hogy az ellenzék nem tud nyerni a Fidesszel szemben, ha olyan elvont témákról kezd el ideológiai fejtegetésekbe bonyolódni (jogállamiság stb.), amelyek egyébként is nehezen értelmezhetőek a választók számára. Az önkormányzati választás ezen a téren is visszaigazolást nyújtott: a konzervatívnak tartott budai kerületek közül több is ellenzéki vezetés alá került (ld. az I., a II. és a III. kerületet), hála a helyi problémákra építő ellenzéki kampánynak..

A kétpólusú rendszer kialakítása nem történhet meg anélkül, hogy meggyőzzék a momentumos generációt arról, hogy érdemes hosszú

távon is egy olyan ellenzéki közösségre szavazni, illetve annak munkájában részt venni, amelyben a korábbi politikai elit egy másik generációt képviselő, akár néhány szempontból már kompromittált tagjai is részt vesznek. Az már most látszik, hogy ez nem lesz egy egyszerű feladat: Pesterzsébeten már a választás után két héttel felbomlott az ellenzéki szövetség a képviselői tiszteletdíjakkal kapcsolatos viták miatt, és a Momentum jelezte, hogy az eredeti elképzelésekkel ellentétben mégsem kíván részt venni az önkormányzat közös irányításában.

A győztes főpolgármester szerepe a jövőbeli együttműködésben

Kulcskérdés lesz az ellenzék számára, hogy mekkora szerepet fog vállalni Karácsony Gergely újdonsült főpolgármester a 2022-re való felkészülésben. A 2022-es miniszterelnök-jelöltté válás azért sem tűnik egy könnyen eldönthető kérdésnek, mivel 2018-ban már megpróbálkozott ezzel a szereppel, és akkor mindössze részsikereket sikerült elérni (az MSZ–Párbeszéd listája megugrotta a szükséges 10 %-os küszöböt) a súlyos kétharmados vereség árnyékában. Ráadásul az is kérdéses, hogy a vidéki jobboldali érzelmű ellenzéki szavazók is hajlandóak lennének-e beállni mögé akkor, amikor már nem az önkormányzatokról, hanem ország vezetéséről van szó. Érdeemes lenne tehát az ellenzéknek más karakteres arcokra is építenie, olyan helyben is sikeres

polgármesterekre vagy akár képviselőkre, akik minden, az együttműködésben résztvevő párt számára elfogadhatóak. Mindezek mellett azonban fontos, hogy maradjon meg Karácsony kezdeményezőkészsége, hiszen a legnagyobb közvetlen legitimitással rendelkező szereplőről van szó a magyar politikai rendszerben. Erre egy jó példa lehet az általa meghirdetett szabad városok paktuma, amely a V4 országainak ellenzéki vezetésű fővárosait (Budapest, Varsó, Pozsony, Prága) tömörítene abból a célból, hogy kiharcolják Brüsszelnél: az uniós fejlesztési pénzek közvetlenül az említett fővárosokhoz kerüljenek, megakadályozva így, hogy kizárólag az illiberális tendenciákra hajlamos kormányok kezében legyen a sorsuk.

A biztos vidéki alapok fontossága

Szervezetileg lényeges ellenzéki feladat lesz a kétblokkrendszer megteremtése felé vezető úton a megkezdett vidéki építkezés folytatása, erre pedig egy jó példát szolgáltathat a Baranya megyei Alsószentmárton esete, ahol a májusi választáson jó eredményt tudott elérni az ellenzék ahhoz viszonyítva, hogy egy kifejezetten leszakadó térségben lévő településről van szó. A Momentum helyi jó eredményében kulcsfontosságú tényező volt, hogy a párt aktivistái személyesen is elmentek a településre, hogy az emberek elmondhassák nekik az őket érintő problémákat, illetve hogy a Momentumnak erős helyi szervezete van a régió központjában (Pécs), ahonnan megyejárásokat szoktak szervezni a párt aktivistái.

Nagyon fontos az ellenzék számára, hogy vidéken ne csak a kormánypártok legyenek láthatóak, hanem ezeken a helyeken is érezhető legyen a versengés a két nagy blokk között, ahogyan például 2002-ben vagy 2006-ban ez megtörtént.

Emellett ebben a témában is elő kell vennünk a Méltányosság által oly sokat emlegetett fogalmat, a tanulást. Az ellenzéknek fel kell mérnie, hogy milyen okok húzódnak meg amögött, hogy miközben évek óta sikertelennek mondható vidéken, addig ugyanezen a területen a kormánypárt választásról választásra sikeres kampányt tud folytatni, ami mögött nagyon tudatos szervezetépítés és mozgósítási potenciál húzódik meg. Jó lehetőség lenne ennek a problémának az orvoslására, ha az ellenzék által megnyert nagyvárosok vezetése külön is elkezdene foglalkozni a környéken lévő kistelepüléseken élőkkel, úgy ahogy már a fentebb említett Pécs és Alsószentmárton esetében láthattuk. Működő alapszervezeteket kell létrehozniuk a községekben és a falvakban is, hogy 2022-ben itt is képesek legyenek megszerezni azt a szavazatmennyiséget, amely egy-egy egyéni választókerület megnyeréséhez szükséges – nem elégséges a nagyvárosok ellenzéki bástyaként való felépítése.

Előválasztás és vita

Mindenképpen szólnunk kell a gyakorlatban most először kipróbált előválasztás kérdéséről is. Mi a Méltányosságnál mindig is azt gondoltuk (és ennek már nagyon korán, 2013-ban is hangot adtunk),

hogyan az előválasztás egy hasznos és jó módszer lehet az ellenzék számára. Ezt a meggyőződésünket most az önkormányzati választási eredmények is visszaigazolták. A budapesti főpolgármesteri előválasztás mintája a 2022-es országgyűlési választásra való felkészülés során is jól alkalmazható lehetne: a miniszterelnök-jelöltek több televíziós vitában tisztázhatnák a köztük lévő nézetkülönbségeket a nyilvánosság előtt, ahogyan azt már 2017-es állásfoglalásunkban is javasoltuk. Ezt követően pedig a győztes követelhetné a miniszterelnök-jelölti vitát Orbán Viktortól, háta mögött az önkormányzati választáson megszerzett főpolgármesteri, polgármesteri stb. helyeknek köszönhetően egy 2014-hez vagy 2018-hoz képest sokkal előnyösebb pozícióban lévő ellenzékkel. Ezzel pedig szimbolikusan is hangsúlyozhatná, hogy kétszereplőssé szűkült a választási küzdelem.

Gyakori kritika az előválasztással kapcsolatban, hogy csak világossá teszi a felek közötti vitás kérdéseket, illetve leamortizálják egymást a jelöltek már a fő megmérettetés előtt, ami az ellenfél (jelen esetben a Fidesz) érdekeit szolgálja, hiszen így adott esetben lehetnek végül olyanok, akik a különindulás mellett döntenek, akadályozván ezzel a kétblokkrendszer kialakítását. A mostani budapesti előválasztáson azonban nyilvánvalóvá vált, hogy az előválasztás esetleges hátrányai messze alulmaradnak a lehetséges előnyeivel szemben. Itt főként azt lehet kiemelni, hogy az ellenzéki pártok mozgósítani tudták a saját szavazóikat, illetve el tudták érni a bizonytalan szavazókat is azáltal, hogy az előválasztás egy nagyfokú publicitást nyújtott az ellenzéki jelölteknek. Ráadásul az esetleges külön indulók sem

jelentettek végül problémát, hiszen a szavazók érzékelték, hogy valójában két blokknak van reális esélye a győzelem megszerzésére, és eszerint húzták be az ikszet a szavazólapra.

Mindezekon túl, a kétflokkrendszer kialakításához elengedhetetlen, hogy az ellenzék egy közös politikai üzenetet tudjon megfogalmazni egy közös és világosan megfogalmazott ideológiai alapállásból. Az ugyanis önmagában nem lesz elegendő a 2022-es országgyűlési választáson, ha csak választástechnikai szempontból jön létre a teljes összefogás Orbán Viktor legyőzésére (ráadásul egy ilyen összefogásnak a megvalósulása is erősen kérdéses még). Ezzel kapcsolatban azonban komoly nehézség, hogy egy ideológiailag nagyon heterogén közösséget kellene közös nevezőre hozni olyan vitatott kérdésekben, amelyekben jelenleg még áthidalhatatlannak tűnnek a különbségek. A közös ideológiából pedig közös szakpolitikai elképzeléseknek kellene fakadniuk, azt pedig jelenleg elég nehéz elképzelni, hogy például a gazdaságpolitika területén közös nevezőre juthatnak a nagyobb állami beavatkozást pártolók és a szabadpiacpártiak. Ráadásul egy sikeres kétflokkrendszer kialakulásához arra is szükség lenne, hogy meglegyenek az egyetértési pontok az ellenzék és a Fidesz között, ezek hiánya ugyanis előbb-utóbb a liberális demokrácia egyensúlytalanságához vezet (mint azt láttuk 2010-ben). A kölcsönös tagadás állapotából tehát nem lehet egy ilyen rendszert stabilizálni, márpedig ezen egyetértési pontok megteremtése még nehezebbnek ígérkezik, mint az ellenzéki pártok közötti együttműködés tető alá hozása.

Összegzés

Mind a kormányoldal, mind az ellenzék válaszüthoz érkezett, persze a két oldal mozgásteret nem összevethető, és ez még csak nem is az erőforrások, a beágyazottság vagy a mozgósítóerő különbségéből eredeztethető, hanem sokkal inkább a szándék és tapasztalat tengelyén kell keresnünk az okát. A Fideszben ugyanis újra és újra megszületik a pártrendszer megváltoztatására irányuló szándék, és birtokában van a tapasztalatnak, hogy hogyan is kell ezt eredményesen csinálni. A *polgári Magyarországért* vitairat 1996-ban jelent meg, és nem csak a Fidesz pozícióváltását készítette elő, de lényegében átszabta a teljes pártpalettát. Ezt követte az *egy a tábor* stratégia, melynek célkitűzése az volt, hogy egyetlen jobboldali párt maradjon a pártszisztémában. Ehhez vagy ki kellett szorítani, vagy destabilizálni, vagy épp be kellett kebelezni más jobboldali pártokat, és ez tulajdonképpen sikeres volt, a folyamat végére valóban csak egy jobboldali párt állt szemben a kétosztatú baloldallal, viszont a jobbszél lefedése lekorlátozta a centrumban való terjeszkedést. Ennek felismerése vezetett a *centrális erőter* koncepciójához, amely ismét átszabta a pártrendszert. Az elmúlt harminc év tehát azt mutatta, hogy a Fidesznek megvan a hajlama és a képessége is arra, hogy rendszerben gondolkodjon, és a pártrendszer átszabására tegyen újabb és újabb kísérletet. És ez a tapasztalat – most, hogy mindkét oldal útelágazáshoz érkezett – komoly versenyelőnyt jelent. A baloldal mindig is passzív szemlélője volt a pártrendszer folyamatainak, volt amikor nettó haszonélvezője volt ezeknek, és volt amikor elszenvédője.

Teljesen egyértelmű, hogy az elkövetkező időszakban nem a tematizációs harc, az ideológiai küzdelem, a víziók viadala vagy az identifikációs verseny dimenziójában lesz a döntő összecsapás, hanem a pártrendszer szintjén fog eldőlni, ki tud pole-pozícióból nekifutni a '22-es választásnak, és az ellenzéknek erre csak akkor lehet esélye, ha képes lesz rendszerben gondolkodni, ha képes lesz azonosítani a Fidesz mozgásirányát, és legalább megszületik a szándék, hogy befolyásolja a pártrendszer alakulását.

- info@meltanyossag.hu
- www.meltanyossag.hu
- 0630-311-1701
- 1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.